

ביאורים ומילואים - על סדר ההדף היומי

פסחים צ"ד עמוד א'

בגמ', היה עומד לפניו מן המודיעים ואין יכול ליכנס מפני גמלים וקרונות המעכבות אותו יכול לא יהא חייב ת"ל ובדרך לא היה והרי לא היה בדרך.

א. ופירש"י: "מפני גמלים וקרונות. והוא היה מביא בניו ובני ביתו עליהן. חייב. שאין זה אונס, שיש לו להשמט ולילך יחידי ולשחוט".

וכתב השפת אמת (ד"ה בגמ' וא"י ליכנס) ולפירוש רש"י קשה דא"כ פשיטא דכיון שיכול בעצמו ליכנס שאין זה אונס. ולולי דבריו י"ל דמירי כשמעכבין בפניו ואין מניחין אותו לילך, מ"מ קמ"ל דחייב דהיינו נאנס דלעיל ריש פרקין וכשאינן עושה בשני חייב כרת [הג' הגרי"מ בידומן הי"ד: וכן פי' רבינו חננאל] וכ"מ ברמב"ם (פ"ה מק"פ ה"ט). אכן יש לעיין בהא דאמרינן דאע"ג שיכול לבוא בסוסים ופרדים מ"מ פטור, היכא דבא אי חייב כרת כשלא עשה הפסח, ד"ל דכיון שקודם שבא ה"ל פטור ונדחה לפסח שני בלי חיוב כרת, אפי' כשבא ג"כ פטור". עכ"ל. וכן הקשה ותירץ בספר אור חדש (ד"ה היה עומד חוץ למודיעים), ועיי"ש דאף הוא מפרש כן בש"י הרמב"ם.

ב. וקושיא זו בשם האור חדש, הביא בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' רכ"ט, אות ב') וכתב: "ובאמת פליאה הוא לרש"י שיהא הו"א שמעיכוב אשתו וב"ב א"צ לילך יחידי וצריך ריבויא על זה. ונלענ"ד דכיון דכתיב (זברים י"ז, כ"ו) ושמחת אתה וביתך, יש מקום לומר דעדיף שישאר עם אשתו וב"ב יחד, דכשישמט יחידי לא יקיים מצות שמחה בשלימות, ואף שלא יאכל עכשיו שלמים יקיים שמחה בבשר חולין ויין. ועיין בשאגת אריה (סימן ס"ה) מהא [ובו'] דמצוה זו אפשר לקיים בכל מיני שמחות אף דאיכא מצוה מן המוכרח בשלמי שמחה דוקא [ובו'], וכיון שכן יש הו"א דמשום שמחת אתה וביתך, דאפשר שזה שלימות המצוה או עיקר המצוה שיהיה יחד אתם, עדיף שיקיים בשאר שמחות יחד עם ב"ב ולא ישמט יחידי, ואיצטריך ריבויא או גילוי התוה"ק ובדרך לא היה, דכיון שיכול להשמט ולילך יחידי חייב".

ובקוצר דעת, לא זכיתי להבין את תירוצו של הדברי יציב, דהלא קי"ל לעיל (ע"א. וסוכה מ"ח). דלילה ראשון של חג, אין בו חיוב שמחה, וחיוב קרבן פסח הוא כבר בלילה, אז מהיכי תיתי לומר הו"א, שידחה קרבן פסח שמחוייב בו עתה. מפני שמחת יו"ט שיתחייב בה רק למחר. ועי' מה שהארכנו בזה לעיל (דף ע"א. אות ד-ז), ועתה נוסיף עוד בס"ד.

ג. אכן החזון איש (פסחים סי' קכ"ד לדף ע"א. ד"ה ולעולא) מדייק מדברי רשב"ם ותוס' להלן (ק"ח. ד"ה יין יין יצאו) משמע שבלייל פסח יש חיוב שמחה ביין [וב"ב השאג"א (שם), והבאתיו לעיל (ע"א. שם)]. ועתה מצאתי דבר חדש דהפרי חדש (או"ח סי' תפ"ג) מביא דיוק זה משו"ת מהר"ש הלוי (יו"ד סי' י"ב) ולכך אוסר לשתות יין צימוקים. וזחאו הפ"ח דאין זה מחמת חיוב שמחה, אלא תקנו יין לכתחילה, שהוא חשוב דבו מקיימים מצות שמחה, אך לא דב' כוסות בלילה יש חיוב שמחה, ולכך יכול לשתות גם יין צימוקים, עיי"ש]. וכן מדייק המגן אברהם (סי' תקמ"ו סק"ד) מתוס' (כתובות מ"ז. ד"ה דמסר) שתירצו שאביה השיאה בזמן תוס' שבת ויו"ט דאז אין חיוב שמחה, ומשמע שבליילה כבר יש חיוב שמחה, [ועי' בברכת אברהם (פסחים עמ' קמ"ד בענין תוספת יו"ט) שהביא בשם הרב מבריסק צ"ל, שהשיב על דיוקו של המגן אברהם, דחיוב שמחת נישואין הוא ביום הראשון כולו, ואי תתקדש בלילה, אף שאין מערב שמחה בשמחה בלילה, כיון דאין שמחת יו"ט מה"ת בלילה, אך למחר כבר איכא שמחת יו"ט מה"ת, ויתערב חיוב שמחת נישואין עם שמחת יו"ט, ודו"ק].

אך כבר כתב השאגת אריה (שם) במסקנתו, שאת רישא דדבריו ציין הדברי יציב הנ"ל, והביאו השערי תשובה (שם סק"ה), שאין זה אלא מדרבנן, ומדאורייתא ליכא חיוב שמחה בלילה, וכן פסק המשנ"ב (שם סק"י, ובשעה"צ סקט"ו) עיי"ש.

ד. ואף החזון איש עצמו שגם הוא דייק לעיל מהרשב"ם ותוס' שיש חיוב שמחה מדאורייתא בליל פסח, כתב במקום אחר (חגיגה, סי' קכ"ט ד"ה אר"א ה"ג מסתברא), ד"ל דחיוב שמחה בלילה מהתורה הוא רק בליל פסח, היכא שיש קרבן פסח לפניו, ובמילא מתחייב בשמחה מהתורה בעת אכילת הקרבן, לכך רמא עליה שאר חיובי השמחה. וכן יש לדייק מתשו' רעק"א (נ"א סי' א'), דדן אי בכלל יש בנשים דין שמחת יו"ט, או שרק מוטל על האנשים לשמחן, ונפק"מ אי מברכת שנית כששכחה מלומר יעלה ויבוא, דאפשר דלדידה יו"ט הוא כמו ראש חודש. ומסיק דאין בהן חיוב שמחה ואינן חוזרות לברך, מלבד ליל פסח שמחוייבת בברכהמ"ז שנית מחמת חיוב מצוה, שהיא כמו איש עיי"ש, ולא קאמר מחמת שיש דין שמחה בליל פסח, כי הלא עתה מחוייבת כמו איש, ואילו היה דין שמחה בליל פסח, היתה במילא חייבת בו, דאין דינה שונה מאיש גבי ליל פסח, דאף היא בלאו שלא תאכל חמץ, כמו שכתב שם, ואלא הוא צריך לחייבה מחמת חיוב אכילת מצוה, ומשמע דליכא אז לש"י חיוב שמחה כלל, [ואף השבט הלוי (ח"ו סי' ס"א) שמסתפק בדבריו, שתק לו על סיפא דדבריו] עיי"ש ודו"ק.

אך הכא לפי ת"י הדברי יציב הוא ימנע מקרבן פסח כדי להתעכב עם ב"ב ולקיים מצות שמחה מה"ת, והלא ליכא עלי' כעת חיוב שמחה מהתורה ממנ"פ, או כי החיוב הוא רק מדרבנן, או דאף אי נימא דבליל פסח שייך חיוב מה"ת, אך לא בנידון זה שיתעכב בדרך ולא יהיה לו קרבן פסח, ודו"ק, וצ"ע.

ה. ובמה שמסתפק השפת אמת אי כשמגיע ע"י סוסים ופרדים בתוך זמן שחיטה, יהיה חייב כרת אי לא עשה פסח ראשון, ודעתו נוטה הכא דהוא פטור. כבר הערנו לעיל (דף צ"ב: אות ט-י) מדברי השפת אמת עצמו שם, דבדברי ר"נ פשוט ליה להיפך, שיהיה חייב. והבאנו שם דברי המנחת חינוך (ש"פ אות י') דפשוט ליה שפטור מכרת. ודברי הקרית ספר (פ"ה מק"פ) שמדייק זאת מלשון רש"י בסוגיין (ד"ה יכול יהא חייב) "אם לא הגיע לעזרה בשעת שחיטה", ומירי בסוסים ופרדים, ודברי האבי עזרי שע"פ הקרית ספר, חלק עם המנחת חינוך, עיי"ש במה שהארכנו בזה.

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

ביהמ"ד דקה

דרכי יצחק

St. Thomasstraat 26 2018 Antwerpen

שפיקוב

בגמ', ועולם אחד משישים בגן וגן אחד משישים בעדן ועדן אחד משישים בגיהנום וכו'.

1. בספר דף על הדף כאן, הביא קושיא על הספה"ק ערבי נחל (פר' ויחי, דחש ב' ד"ה וכן יש לתמוה) שכתב בשם חז"ל להפך, שהגהנום אחד משישים מגן וגן אחד משישים מעדן והוא פלא.

והעתיק שם מה שכתב מו"ר הג"ר יצחק ישעני וייס שליט"א גאב"ד נוה אחיעזר ב"ב תירוץ מופלא בזה וז"ל: "נראה שהערבי נחל סמך על היוצא ממסקנת הגמ' תענית י' ע"א שהביא ג"כ ברייתא זו והוסיפה המשך לזה וגיהנם אין לה שיעור וי"א עדן אין לה שיעור. } כן הוא גירסת הדפוסים הישנים והעין יעקב, והיינו שיש רק שתי דיעות, ובדפוסים חדשים הדפיסו וי"א גיהנם אין לה וכו' כאילו חולק על הקודם שעדן א' מס' בגיהנם ויש ג' דיעות, והוא טעות} וכונת הברייתא שלגיהנם אין שיעור במה שנאמר שהוא ס' פעמים יותר ממנו, ולי"א עדן אין לו שיעור היינו שעדן הוא הגדול מכולם ואין במה לשער בו, כמ"ש המהרש"א (נ"א, ד"ה גיהנום אין לו שיעור) ע"ש [וז"ל מהרש"א: "הוא גופיה ודאי דיש לו שיעור כיון דעדן ס' ממנו הרי הוא ס' בעדן"]. וא"כ לשיטתם נראה שהסדר הוא כמו שהעתיק הערבי נחל. ואולי י"א אלו הם בעלי המדרש (שהש"ר פ"ו, ג) שכתבו ז"ל ארכו של עולם מהלך ת"ק שנה כו' והוא אחד מארבע מאות שנה לגיהנם, ומוצא הילוכה של גיהנם שני אלפים מאה שנה, מצינו של העולם כולו ככיסוי קדירה לגיהנם, ועולם }צ"ל ועולה - עץ יוסף} אחד משישים בעדן, ועדן אין לה שיעור". עכ"ד הרב. ומעתה דברי התלמיד.

2. באוצר המדרשים (עמ' 174 א, ב) מביא גי' בלשון הגמ' בסוגיין, אך מהפך בין גהנום לעדן "עולם אחד משישים בגהנום, וגהנום אחד משישים בגן, ועדן אין לה שיעור" עיי"ש. והוא לכאורה כפי המובא בערבי נחל. אך מקור מדרש זה כמו שמצויין שם, הוא ממנורת המאור חופת אליהו, ושם (הוספות על דברים שמנו חכמים בסוף הספר) כתוב להדיא כגי' הגמ' בפסחים, עדן אחד משישים מגהנום. ועכ"פ לפי ביאור זה, תתיישב תמיתה התורת חיים על המהרש"ל, דהנה אי' בעירובין (י"ט). שלגיהנם יש שלשה פתחים, ולגן עדן יש רק פתח אחד. וכתב שם המהרש"ל שזוה תימה, דהלא מידה טובה מרובה ממידת פורענות ולמה לגיהנם יש יותר פתחים מאשר לגן עדן. ותמה עליו התורת חיים (ש) דהלא הגמ' בפסחים (בסוגיין) מסיק דגן עדן הוא אחד משישים מגיהנום, ולכך בעי יותר פתחים, ע"כ.

אך להנ"ל י"ל, דבאמת תמיתה המהרש"ל הוא לפי מה דמסיק בתענית, דגיהנום הוא אחד משישים בגן עדן, ועם כל זאת יש לגן עדן רק פתח אחד ולגיהנום שלושה, ועל זה תמה דמידה טובה מרובה. דאם היה מקשה לגי' דגיהנום גדול יותר, היה לו למהרש"ל להקשות על גודל הגיהנום עצמו, ולא רק על ריבוי פתחיו, ודו"ק. ועיי"ש מה שמבאר המהרש"ל למה יש רק פתח אחד לגן עדן.

וראה שם בעירובין בפ"י עיון יעקב דביאר ע"פ הגמ' (ש) שרשעים אפילו על פתחה של גיהנם אינם חוזרין בתשובה. ולפי זה מבואר, כי אדרבה, זה שיש לגיהנם יותר פתחים מאשר לגן עדן מדה טובה היא, כי קודם מוליכים את הרשעים לפני פתח אחד כדי שיחזרו בתשובה. ואם עדיין אינם שבים, אז מוליכים אותם לפני פתח שני אולי יחזרו עתה בתשובה, וכן עושים בפתח שלישי וכו'. ואמנם יש לדייק מגמ' שבת (ק"ט): "כל העונה אמן פותחין לו שערי גן עדן", ועיי"ש במהרש"א מה שביאר בלשון "שערי". ובעיון יעקב שם ביאר, שבאמת יש לגן עדן רק פתח אחד, אבל לאותו פתח יש כמה שערים, עיי"ש עוד כמה ביאורים.

3. עוד י"ל, דהנה הערבי נחל (פר' שלח דחש א') כתב דיש ב' מיני גיהנום, והראשון הוא גיהנום בחייו, שהאדם מאבד תורתו ומצוותיו וחיייו הרוחניים שהם גן עדן, בעבור הגהינום שהם חיי החומר וההבל והשטות. וא"כ י"ל, דלא פליגי ב' שיטות אלו, וגיהנום שבחיי האדם, הוא גדול יותר מגן עדן, דתאוות האדם מושכתו לגיהנום זה, ונראה כגדול מאוד, ותענוג הגן עדן בעלמא הדין נראה קטן רק אחד משישים מגיהנום. אך הגיהנום שלאחר המיתה שלשם הולכות הנשמות, והוא עולם האמת, הוא קטן מגן עדן ורק אחד משישים בו. ומה דלא כתבנו איפכא, דגיהנום של עולם הנשמות, הוא הגדול יותר. ראשית, דכך הוא האמת, שבעלמא דשיקרא נראה תענוגות העולם מרובות ומספקות יותר מחיי הנצח. ובעיקר דמק' הערבי נחל הנ"ל בפר' ויחי, משמע שהוא דן על הגיהנום שלאחר מיתת האדם, ועליו תמה מדוע הוא קטן יותר מגן עדן.

ובזה יש לפרש דברי הגמ' בסוף סוכה (ב"ב). צדיקים נדמה להם כהר ורשעים נדמה להם כחוט השערה, ואפשר להולמו אף על הגיהנום, דלצדיקים בעולם האמת, נראה הגיהנום כפי שהיה בעת שכבשוהו בעוה"ז, והוא הר גדול כנגד הגן עדן שהיה בעוה"ז, ולרשעים נראה הגיהנום כמו שנחלים אותו כעת, והוא רק אחד משישים מגן עדן, ודו"ק.

4. ובשו"ת רב פעלים (נ"ב א' ח"ס א') נשאל הבן איש חי זצ"ל כמה שאלות ע"י "אחד תלמיד חכם", ואחד מהם הוא: "גם פליאה נשגבה מאתנו, דאמרו בגמרא דפסחים דף צ"ד, עוה"ז הוא אחד משישים בגן, והגן הוא אחד משישים בעדן, וא"כ אם כל עוה"ז הוא אחד משישים מגדול הגן, איך יצויר שיהיה הגן בתוך עוה"ז, ולא עוד אלא אם הגן שהוא גדול ששים פעמים על שיעור עוה"ז הוא עצמו אחד משישים בעדן, איך יצויר שיהיה העדן בתוך עוה"ז, דהא קרא כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, נמצא גם עדן עומד בעוה"ז".

והשיבו הבן איש חי בסוף התשובה הנ"ל: "ואשר נתקשיתם [נו] דע כי בספה"ק בן יהוידע כתבתי שם בפסחים וזה לשוני: הנה כפי המתבאר מספר הקדוש עץ חיים לרבינו האר"י ז"ל בשער ציור העולמות, משמע שיש ג"ע תחתון על פני הארץ הלזו ממש, ואין בדברים אלו לשון משל וחידה, ולפ"ז הדבר יפלא כיון דעוה"ז אחד משישים בגן היכן עומדת הגן בעוה"ז, ואמרת בודאי בנס הוא עומד, ואינו תופס מקום בעוה"ז, וכאשר מצינו בבית קדשי הקדשים הארון אינו מן המדה, וכן כרובים אינם מן המדה, שאין תופסין מקום אלא בנס עומדין, וכן הגן התחתון בנס עומד, ע"כ לשוני שם. ודבר זה אמת הוא ומוכרח כיון דחומר הארץ של ג"ע הוא חומר זך מאד, ודאי ראוי להיות עומד בנס טפי מן ארון וכרובים, דגופם הוא חומר ממשי המצוי אתנו

ביאורים ומילואים - על סדר ההדף היומי

ביהמ"ד דקה

דרכי יצחק

St. Thomasstraat 26 2018 Antwerpen

שפיקוב

ורק קדושה חופפת עליהם, וכ"ש גן ועדן שהם חומר זך מאד וקדושה גדולה ועצומה מרחפת עליהם, דאין לוקחים מקום מן הארץ שלנו, אלא בנס עומדים".

"ודע כי לעיקר הקושיא הזאת הייתי יכול לתרץ בשופי, דהא דקאמר אחד משישים בגן ואחד משישים בעדן, לאו לענין כמות קאמר האי שיעורא, אלא איירי באיכות הרוחניות והקדושה שבהם, וכן אומרו אחד משישים בגיהנם, ג"כ איירי על איכות, דהיינו הרוחניות שבה, אמנם באמת זה שפרשתי בנס הוא עומד קושטא הכי הוא, דאינו תופס מקום וכן גיהנם נמי אינו תופס מקום ובנס עומד".

"והנה בע"כ צריכין אנחנו לומר, דגן עדן הוא גדול מאד מאד, מפני ששם כל נפשות הצדיקים מן אדה"ר עד סוף כל הדורות, מתלבשים בגופים זכים, ויש להם מלבושים ג"כ זכים שאינם מסוג חומר זה המצוי אתנו, ולכן אין צריכים גופים שלהם למזון ומים, אלא הם קימים ע"י ריח טוב של ג"ע, ושפע המזון הרוחני היורד להם מלמעלה דרך מקום אחד אשר פירשו רבינו בעץ חיים שם, דדרך אותו מקום עולין למעלה, והשפע יורד להם מלמעלה למטה, ושם כל צדיק נותנין לו מדור כפי כבודו, אך אין דרים שם אלא הנפשות, אבל רוחות ונשמות יש להם מקום אחד למעלה ברקיע, ושם בג"ע התחתון אשר יתלבשו הנפשות בגופים בדיוקנא דהוה להו בהאי עלמא, גם לובשים מלבושים זכים כמלבושים דהאי עלמא, הנה הם לומדים שם תורה בפנימיות הסוד, אשר אנחנו לא נוכל להשיגו בהאי עלמא, והנה בודאי הצדיקים והחכמים הנולדים מן אדה"ר עד סוף כל הדורות, הם רבים כחול הים אשר לא ימד ולא יספר, וצריך להם מקום גדול כפי שיעור שארז"ל, דהגן הוא ששים פעמים על שיעור עולם הזה", עכ"ל הרב פעלים. ואף לדבריו י"ל דשני הדעות אינם חלוקים בגודל הגיהנום, רק להיפך ממה שכתבנו לעיל, והיינו, דאליבא דהאמת הגן עדן גדול יותר מהגיהנום, אך כיון שנשמות הצדיקים בתוכו, אין מקום מן המידה, ובעינינו הוא נראה קטן יותר, מהגיהנום ששם מקום הרשעים, שאינם מתקיימים בנס

פסחים צ"ד עמוד ב'

בגמ', בן בנו של נמרוד הרשע, שהמריד את כל העולם כולו עלי במלכותו.

י. ופירש"י (ד"ה בן בנו) "לאו דוקא בן בנו, אלא כלומר מזרע נמרוד". אמנם התוס' (חגיגה י"ג ד"ה בן בנו) כתבו שכלל לא היה מזרע נמרוד, וז"ל: "לאו דוקא, שהרי כוש ילד את נמרוד ולא מצינו אותו רשע מזרע כוש, אלא על שם מעשיו שמלך גם הוא בשנער". והמהרש"א שם בחגיגה (ח"א, ד"ה נמרוד הרשע) פי', דלאו בן בנו דלא היה מיו"ח כדכתסו התוס', אלא שהוא אמר אעלה על עב קח ואדמה לעליון, ונמרוד המריד את דור ההפלגה לעלות השמימה וכו', ובכך שעשה כמעשיו נקרא בן בנו, עיי"ש.

וא"כ לרש"י נקרא בן בנו כפשוטו שהיה מיו"ח, ולתוס' והמהרש"א ע"ש מעשיו או שלטונו שהיה דומה לו. ועמד בזה הטורי אבן (שם, ד"ה בן בנו של נמרוד הרשע), ואחר שהביא דברי התוס' כתב: "ולוי לא יתכן זה, דקורא אותו על שם מעשיו בן בנו, ולגבי אחשוורוש אמר אחיו של ראש וכן גילו זה הרב וזה ביקש להחריב זה הרג וזה בקש להרוג, אלמא אחיו וכן גילו הוא דקרוי על שם מעשיו, אבל בן בנו לא שייך לקרוא אא"כ הוא מזרעו. ורש"י פ"ט דפסחים (שם) שפי' בן בנו לאו דוקא אלא מזרעו, ואיכא למימר דמזרעו היה מן האם אף על פי שאותו הרשע היה כשדי".

יא. וצ"ב שלא הביא הטורי אבן לראיה גם את התוס' ביבמות (מ"ח: ד"ה אשר באת לחסות) שכתבו להדיא כמו רש"י דבן בנו הוא כפשוטו מזרעו, וז"ל: "רות בת בנו של עגלון בנו של בלק מלך מואב היתה, וכשתחשוב שנותיו של אהוד שהרג עגלון עד סוף ימים של אבצן דהיינו בועז תמצא יותר ממאתים שנה, ולעת זקנתו נשאה דכתיב לבלתי לכת אחרי הבחורים וי"ל דבת בנו של עגלון לאו דוקא אלא כלומר דמזרעו היתה כמו (חגיגה י"ג) בן בנו של נמרוד הרשע".

ולפי דברי הטורי אבן, יש אף לומר בלשון המדרש תנחומא (פר' חוקת סי' א'), שמביא כל המעשה עם טיטוס הרשע המבואר בפרק הנזקין בגיטין, אך קאמר שם: "אמר הקב"ה רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע", ולכאורה פי' התוס' והמהרש"א לא יתיישב על טיטוס, שלא מלך בשנער, ולא אמר אעלה על עב קל.

יב. ויש להביא ראיה לפירושו של הטורי אבן ברש"י בסוגי', ע"פ מה שכתב רבינו יהודה החסיד (ספר חסידים סי' אלף י"ט) שנבוכדנצר היה בנו של שלמה המלך ומלכת שבא שהיתה מלכת כוש, ולפי"ז נמצא שנבוכדנצר מצד אמו, היה מזרע כוש. וכ"כ האר"י הק' (ספר הגלגולים השלם, דף פ"ד:), והרמ"ע מפאנו (אם כל חי ח"ב, סימן כ"ג זכ"ד). ועי' מדרש ארוך ממש כזה באוצר המדרשים (אלפא ביתא דבן סירא, עמ' 46), וכבר הובא בסדר הדורות (בערוכ). וע"ע בגלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו (אות י"ב, צ"ד, ק"ו, ובהג' מאיר עין שם אות תל"ז), שנבוכדנצר וטיטוס, היו גלגולים של נמרוד הרשע, וא"כ אולי זה נמי

יש לפרש בכך בנו.

הערות והארות יתקבלו בכרכה ויבואו בדפים הבאים בשם אומרים בל"ג: rabinoviz@gmail.com